

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

Expoziția sibiiană a profesorului Comșa

În cele două încăperi ale pavilionului de patinagiu din Sibiu, a stat deschisă în timpul serbărilor pentru sfințirea Mitropoliei de acolo expoziția de artă românească poporană, de meșteșug țerănesc a profesorului Comșa. D. Comșa, despre albumul de țesături al căruia a fost vorba acum doi ani în această revistă, e un harnic și vioiu bătrîn de șezeci de ani, care, trăind oarecum la o parte de viața sibiiană, a Romînilor ca și a altor neamuri, petrecîndu-și luni întregi la căsuța sa de țară din preajma Carpaților, mergînd adesea prin sate ca un vechiu cunoscut, ca un prieten, ca un tovarăș de lucru pentru alcătuirea acelu album, cartea celor mai frumoase lucruri țesute de Romîncele noastre din acele părți, a izbutit să strîngă o culegere de lucruri din deosebite domenii ale artei, care, ca număr și ca preț, ar putea face mîndria oricărui Museu.

Multă vreme, d. Comșa s'a încunjurat de frumuseța gingașă, de strălucirea felurită a celor căpătate și scăpate de la peire prin sîrguința sa. Colecționatorii pasionați cunosc această bucurie. Astăzi însă, l-au ajuns și pe d. Comșa bătrînețele, și se zice că ar avea și destule greutăți în viața sa de om sărac. Vrea să-și arăte comoara, vrea s'o vîndă.

Printre particularii de pe aici cu greu se pot afla cumpărători. Astfel de lucruri se mai pot afla prin satele de aproape și de departe. Și apoi puțin sînt aceia cari, între Romîni de dincolo, să dorească astfel de musee casnice și să aibă mijloacele ce trebuie pentru a le înjgheba.

Ar fi Asociația, care-și are astăzi palatul, unde odăi încă goale arată prin firma lor că așteaptă o bibliotecă, un museu. Dar, în urma cheltuielilor făcute tocmai cu acest palat, și cu mijloacele slabe ce are pentru a-și hrăni Vistieria, această instituție nu poate face încă

jertfa, însemnata jertfă ce trebuie pentru a-și câștiga colecția d-lui Comșa.

Firește, d-sa s'a gândit la noi, cei din țară. Ar fi putut găsi un cumpărător, dacă numai noi am avea astăzi un Museu de etnografie, de artă poporană, un Museu românesc, în cel mai larg și mai deplin înțeles al cuvîntului. Dar noi n'avem decît Museul de zoologie și Museul d-lui Tocilescu, care n'a face cu săpătura de lemn, cu meșteșugul de a coase, de a țese al țerancelor noastre.

Mai este Expoziția, ce e dreptul, acea bine înzestrată Expoziție, care ar fi putut cuprinde supt numele ei și o mulțime de astfel de fapte folositoare culturii noastre. Dar i s'a spus și d-lui Comșa că fondurile Expoziției sînt cheltuite.

Cînd am cercetat odăile d-lui Comșa, se așteptau acolo doi oameni pricepuți în prețuirea unor astfel de opere de artă: d. Sterian de la noi, directorul Casei Artelor, și inspectorul Museelor ungurești.

Expoziția, mică, dar plină, bogată și foarte felurită, cuprinde în-tăiu cămăși, tulpane bănațene, ștergare, oprege, multe și frumoase, ale căror fire roșii atîrnău ca niște tuiuri vechi sîngerate din vremea războaielor, catrințe, cîteva mostre de bete.

Ceia ce trebuie să se însemne cu privire la ele, este, pe lîngă gustul deosebit al unei așezări lesnicioase pentru recunoaștere, *felurimea* acestor părți de îmbrăcăminte. Aici nu sînt numai porturi sibieni de alb, negru, albastru și fire puține de aur, ci și acele, îstropite mult cu roșu, sămănate cu verde, ale părților de lîngă Arieș, ale Ținutului Turzii și, în măsură destul de mare, portul lucrat din bielșug în colorii vii și în mult fir de aur al Banatului, înrîurit de Turci. Profesorul sibian n'a mers decî numai prin satele din preajma orașului său, ci a cercetat atîtea din bilciurile țerănești pentru a culege această altă parte, și ea însemnată, a culegerii sale. N'avem în adevăr — dar nici nu se putea aștepta de la un particular, care nu e bogat — culegerea în mostrele cele mai frumoase și mai caracteristice a porturilor din toată Romînia de peste munți. Dar avem totuși foarte mult, ca varietate și ca gust, — simțitor mai mult decît ni s'a dat cu alte prilejuri.

Însă nu se mărginește la aceasta numai însemnătatea expoziției profesorului sibian. Alături cu țesăturile și cusăturile se întîmpină alte ramuri ale artei poporului nostru.

În rîndul întăiu, săpăturile în lemn. Cetitorii «Luceafărului» din Pesta, ai Calendarului *Minervei*, ai cărții mele «Neamul românesc în

Ardeal și Țara Ungurească» cunosc acele «spete» de furcă, acele podoabe ale războiului de lucru, acele cruci de morminte și acei stâlpi care le înlocuiesc prin unele Ținuturi, acele frumoase toiege bătrânești cu care cite un sătean fruntaș călăuzia și călăuzește și până acum hora, ca într'o pagină din cronică, — toate lucrări ce fac cea mai mare cinste poporului care, fără nici-o pregătire sau învățătură deosebită, le-a săvârșit cu gust și cu răbdare. Adăugiți apoi tiparele de brînză ale ciobanilor, care păstrează din cele mai vechi timpuri aceleași forme îndătinat. Colțișoare dințate, roțițe punctate și străbătute de linii, înțepături filigranate alcătuiesc podoaba lor, care place prin cumpătare și îngrijire, înaintea de toate. Până acum, n'am văzut o așa de bogată culegere de asemenea săpături ca acea de la Sibiiu.

Într'un ungher sînt ouăle împiestrite. Bunul cunoscător al vieții poporane d. S. Kirileanu și unele doamne din București au exemplare mai frumoase și mai felurite decît acelea pe care le expune d. Comșa. Dintr'un Ținut în altul, poate chiar de la o generație la alta sînt mari deosebiri în acest meșteșug al gospodinelor noastre, care-și are și el *talentele*. O orînduire bună a unor materiale bogate, o cercetare iubitoare și pricepută ar adăugi încă un capitol la cunoștința lucrurilor frumoase pe care, printr'o străveche moștenire de cultură, pot să le facă ai noștri. Tributul ce-l aduce profesorul sibiian, așa puțin cum este, nu trebuie desprețuit.

Oalele, străchinile, ulcioarele sînt bine scoase la iveală. Avem multisoare, unele din timpuri mai depărtate. Destule sînt în adevăr frumoase. Nu mi s'a părut însă că ele ar cuprinde în liniile împodobirii lor elementele românești care se află de-o potrivă în lucrul războiului și al acului, în săparea lemnului, în înflorirea ouălor de Paști. D. Comșa arată și oale săsești: ele se deosebesc întru cîtva de ale noastre, care au mai mult bielsug decît celelalte, dar se vede lesne că și unele și altele sînt lucrute în aceleași tonuri, după același tipar inițial. Întru aceasta Sașii ne-au înrîurit și ne-au stăpînit în acele locuri ardelen. *La noi*, dincoace de munți, ar trebui căutate tipuri mai curate.

Chiar și unele lucrări de metal — care sînt, altfel, rare în poporul nostru, îndreptat în această privință la străini, — se văd în expoziție.

Sibiul românesc întreg ar trebui să se îngrămădească s'o vadă, iar noi aceștia din România ar trebui să găsim mijlocul de a o avea supt ochii noștri.

VRĂJMAȘUL

Din munți cu creștetul în nori,
 Din munții mari, tăinuitori,
 Un rîu porni: întâiu mai mic,
 Dar, vezi, se năpustia voinic,
 Și năvălia mereu 'n jos,
 Mereu fierbînd, mereu spumos,
 Și mugetu-î vestia departe:
 — Cu moarte vin, cu moarte!

Venia cu lacome rotiri,
 Cu zurba unei răzvrătiri,
 Nendestulat ca un mormînt,
 Mîncîndu-și malul de pămînt, —
 Cu vrajb'acum s'aruncă iar
 Să surpe-o piatră de hotar,
 Și geme crunt, și nu se lasă
 — Jos, piatră minciunoasă!

Cu răpeziri fără de ogod
 Cotropitor acu-î la pod!
 Și 'n stîlpii tari el crunt izbîia,
 Și podul încă se ținea...
 Ș'apoi vui: cu plîns, cu rugă,
 Dar rîul surd, cu buturugi
 Lovind îi tot cînta prohodul:
 — Tu bir ai vrut: jos podul!

Rupînd din maluri și urlînd,
 Dezgroapă arborii pe rînd,
 Li spală albele șuviți,
 Și-î smulge-apoi nespovediți...
 Se salt'acum în cap de sat:
 Pe-o coastă crîșma s'a lăsat,
 Și, crîncen, rîul face larmă:
 — Dușmancă, tu, te darmă!

Ș'acum e rîul în oraș...
 Se 'ntunecă la chip vrăjmaș;
 Se 'ntunecă și crește greș;
 — N'auzi tocînd de polileu?
 ...Ci rîul tună nempăcat,
 El n'are teamă de păcat
 Și strigă vechii catedrale
 — Tu, ciudă, te prăvale!

Și iată-l ia! croindu-și drum,
 Năprasnic rîul e acum!
 Cu bubuirii de tunet spart
 Și cu mîinii ce-acum se 'ntart'
 Talazuri mari, viînd pe sus,
 Măreț palat izbesc nespus.
 Strigînd de-a lungul și de-a latul.
 — Bogatul! Jos bogatul!

ION BİRSEANUL.

CUGETĂRI

Obrăznicia nu este alt ceva decît veche umilință innăcrită. Nu este obraznic care să nu fi fost umil și să nu fie în stare să fie umil din nou.

*

Ce sînt chefurile fiecăruia în mersul mare al lucrurilor: mai puțin decît bășicile de spumă în mersul rîului iute!

SEMINARIUL PEDAGOGIC

(UN RĂSPUNS)

Un fost elev al seminarului din Calea Rahovei, d. Eliodor Constantinescu, profesor, descoperise în broșura mea despre *Seminariul pedagogic* mai multe «sublinieri crude». N'a spus și la adresa cui, deși le va fi știind mai bine decât mine. Dar eu discutam ce se *poate* face în două forme de seminar, și tăceam despre ce se face său nu se face. Făceam — teorie.

După d. Constantinescu a venit d. Nd. Locusteanu, un latinist recunoscut, și ni-a spus altă vorbă rea despre seminar. Vorba lui este cu iertăciune spusă: «Prostește miliția». Această acuză era cu adresă.

Dar nici colegul Constantinescu, nici colegul Locusteanu n'au dat adrese atita de clare și crude ca d. C. Litzica, care scrie despre seminar în *Revista generală a învățământului*¹.

Anume, d-l C. Litzica, profesor la școala seminarului, expune întâia oară embriologia seminarului, zicînd :

«Ceî chemați să lucreze la instituțiunea cea nouă *nu* aduceaū cu dînși decît o mare bunăvoință. Pregătire teoretică *nu* aveaū; de marile probleme ale educațiunii *nu* se preocupaseră.

«Prin muncă ulterioară, prin experiențe *anevoioase*, de multe ori *greșite* și *inutile*, unii și-aū făcut pe de-a'ntregul, alții și-aū implinit cultura care li lipsia».

Rog pe d. C. Litzica să nu *adaoge și nomina*, fiind *odiosa*: Nu este nimeni curios să știe cari profesori «*nu* aduceaū, *nu* aveaū, *nu* se preocupaseră» — și totuși aū pornit să aducă, să aibă și să se preocupe! Asemenea îl rog să nu spuie nici pe cine-a avut nevoie de cultură chiar pe de-a'ntregul, — și totuși a cultivat pe alții! D. C. Litzica trebuie să rămie colegial.

Mai departe:

«Vrea să zică: mediul potrivit, condițiile externe neprielnice, problema grea, *cîrmuitorul silit (?) de împrejurări* să-și împartă activitatea în 3—4 direcțiuni, secundanții *simpli autodidacți*; iată premisele; conclusia se poate lesne ghici».

Adecă..., conclusia d-lui Nd. Locusteanu?

Și, deci, lipsind «*cîrmuitorul*» dintre «*autodidacți*», de și mai ales *cîrmuitorul* nu ar trebui să lipsească dintre ei, s'a făcut ce se poate face într'o țară tinără. Da, vino, drag și vechiū argument, și aurește și tu meritul seminarului; vino, «*țară tinără*», și spune că, fiind tinără, trebuie să te mulțamești cu un *cîrmuitor* care lipsește dintre *autodidacți*, de și el nu mai este tinăr. Iată-l venind, argumentul vine, răsufatul argument:

«Vin acuma la a treia cauză, cea de căpetenie, pentru care seminarul n'a dat roadele așteptate. *Sîntem o țară tinără, în care cultura e mai*

¹ La această *Revistă* am scris și voiū mai scrie și eu. Dar socotesc că este mai bine să nu aștept tocmai o lună, pentru a presinta colegului Litzica observările ce vor urma.

mult la suprafață. Oamenii distinși sînt puțini, dar, viața fiind foarte complexă, acești puțini sînt în mod fatal împinși să-și fărîmițeze activitatea în diferite direcțiuni.»

Cu «țara-î tinăra» o cam greșim. Dar, fie, chiar copiliță să fie : Urmează de aici, că trebuie să i se dea un seminar... froebelian ? Sau o școală în care *maturitatea* să devie molipsitoare și *munca* să întărească organele tinerești ? Fiindcă țara-î tinăra, trebuie să se facă experiențe «greșite» și «inutile» ?

Aceasta este embriologia seminariului, așa cum o expuse d. C. Litzica, un bun amic al instituției. Istoria pedagogiei romîne îi va mulțami pentru aceste știri autentice.

Dar, *cu toate acestea*, seminariul a format oameni :

«Trebuiau formați cîțiva oameni, trebuia creată o atmosferă, undeva, de o parte, căci în mijlocul vieții profesionale lucrul era cu neputință.»

Adecă, dacă s'ar fi încercat în mijlocul profesoriei liceale, ne-semi-naristice, era să nu se facă chiar nimic ! Era să se iea apa de la moara pedagogiei gimnasiale, chiar înainte de-a-i mișca roatele ! Trebuia o isolare, cum izolăm d. e. o cloșcă, ca să scoată puișori ; trebuia o chinovie, o francmasonerie pedagogică, pentru ca în curînd să apară pedagogii, o falangă ! Bine ; fie și isolare ; dar, mă rog, unde-î falanga ? Unde-s pedagogii, cari de hatîrul pedagogiei se întorc din lupte pe scut, nu cu scutul ?

*Și, după ce astfel mărturisim că n'am știut nici măcar cum și cu cine se înființează un seminar, mai adăogăm că trebuia dus «de o parte», — în Calea Rahovei, ori la Sulina, sau chiar în Insula Șerpilor —, pentru ca noi, profesorii secundari, să nu-l împiedecăm de-a lucra ? ! Ce să mai zicem ? Fie blagoslovită gura care grăiește adevărul ! Cred că *pedagogul care a inspirat autorului legii această parte din lege*, — și autorul nu putea să nu țină seamă de *influența specialist* — nu-î bine apărât cu *astfel* de argumente. Nu se pot găsi altele ?*

Dar, în sfîrșit, să credem. Crede și nu cerceta. În cei șapte ani și jumătate de existență, școala a ieșit din tinerețe ? Ea iese din al său «de-o parte» și începe a vorbi ? Ce va vorbi ?

După imnul de laudă ce i-l aduce d. Litzica, s'ar părea că va avea să ni vorbească de lucruri foarte însemnate. Căci, ce vrea, seminariul din Calea Rahovei nu-î nici liceal, dar este de-asupra tipului acestuia, nu-î nici universitar tocmai ca aiurea, dar este și de-asupra acestuia ; este mai bun decît amîndouă — «prin faptul că *reunește calitățile ambelor forme de acolo* (din Germania), fără neajunsurile vre-uneia din ele ! » Decî, fără glumă, nu se poate ceva mai desăvîrșit, de oare ce ca organizație de seminar, putem să-î dăm înainte chiar Germaniei ! Ce fericită este «tinăra țară ! » Deși tinăra, iat'o cum reușește, cînd *vrea* !

Să lăsăm această glumă fără nici-un răspuns și să tragem o concluzie. Dacă așa este, va trebui să cetim de-aici înainte *mai* cu atenție ce se scrie în și din atmosfera seminariului, pentru ca să ni procurăm prilejul de a putea recomanda lumii doritoare de bine toate fructele acestei

invidiabile superiorități; iar onorabilul ministeriū, doritor a generalisa binele, va trebui să *ceară* cronica instituțiunii, anuarul tipărit, pentru a-l răspîndi în țară și a da fiecărui profesor prilej de a vedea *ce* și *cum* se face, pentru ca el să imiteze apoi pe *ce* și *cum*. Să așteptăm dar.

Ideile, asigurările și promisiunile în care s'a învălit simburele articolui d-lui Litzica, precum am văzut, nu aū fost preę fericite.

Să privim acum însuși acest simbur.

El este susținut cu argumente, care nu sînt totdeauna bune.

D. e. mi se zice că eū am renunțat la «închegarea *artistică* a unei argumentări strînse, a cărei conclusie să se impuie *tuturor* cu necesitate *logică*». Răspund, la logica celor *din* seminariū n'am făcut apel, iar, cîi despre artă, ea nu-i de nevoie, cînd am — ce știū că am! — claritate.

Mi se mai zice: dar între cele două forme de seminariū: liceal și universitar, nu a fost vre-o deosebire mare, pentru că «pedagogia *herbartiană* a fost la basa ambelor tipuri de seminare». Pentru mine — o noutate veche, de oare ce tocmai eū sînt umilul dascăl de la Focșani, care am tradus în românește și am publicat în *Școala modernă* (1899) lucrarea lui Frick despre modul cum s'ar putea aplica în liceie pedagogia herbartiană. De atunci m'am mai schimbat, nu-i vorba, și eū; și cred că s'ar putea face cîte ceva ce nu-i herbartian și e totuși foarte bun.

Mi se mai spune, că și în Germania chiar deși s'aū înființat seminariū gimnaziale, s'aū «menținut în schimb seminariile universitare, în vederea științii». La plural?! Dar astfel de seminariū, *conduse de un profesor universitar de pedagogie*, nici nu există în Germania, de oare ce există *numai* unul, cel din Iena, *unicul*, care are școala sa de aplicație și care nu-i identică cu cea din Calea Rahovei. Deci să vorbim la singular!

Mi se mai zice că Frick a cerut libertate pentru amîndouă formele. Îl privește. În orî ce cas, după ce știm ce a *făcut* Frick, dacă ținem la el, trebuie să facem ce-a făcut el, nu ce-a *permis* altora să facă, de oare ce lui Frick chiar *nu* i se potrivește de loc proverbul romîn (reservat pedagogilor romîni): Fă ce zice, nu ce face popa! De altfel, cu anume condiții, spuse la p. 27 a broșurii mele, admiteam și eū existența școlii de aplicație.

Tot așa mi se zice că ideia de-a alătura o școală primară, orî, mai exact, o clasă primară la liceul gimnazial «nu e primită de *toți* ca o condiție absolut necesară». Acești *toți* — anonimi — sînt, ca și Frick, autorități? Dar, chiar fiind, cred că argumentele aduse de mine nu se pot slăbi cu astfel de afirmații. *Ele* trebuiau combătute, dacă se pot combate!

În sfîrșit, un argument se apropie atît de mult de ce-am zis eū, încît îl citez verbal:

«Este evident că preocuparea de frunte, în materie pedagogică, nu poate fi pentru noi decît cea practică. Și la 1893, și azi, și multă vreme încă, problema cea mare și grea se va resuma în vorbele: pregătirea corpului didactic. Prin urmare, *forma care ar corespunde acestei nevoi este cea gimnazială*».

Cu alte vorbe, cei ce susțin seminariul gimnasial, susțin o formă corespunzătoare nevoilor țerii. Pentru acest cuvânt îi strângem d-lui C. Litzica mâna, cordialmente și colegialmente, și — ne despărțim iarăși.

Domniasa afirmă adecă, imediat, că școala de aplicație din Calea Rahovei este chiar seminariu liceal, cum cer eu, fără câteva deosebiri care n'au nici-o însemnătate.

Mă rog: *Deosebirea fundamentală între două instituții care urmăresc aceleași scopuri*, nu se poate măsura exact decît aplicîndu-li un *singur și infalibil criteriu*. Criteriul este: *Ce te silește și ce nu te silește să faci o instituție, ce și ce nu, alta*.

Aici nu-î vorba de «maieștri», cari lipsesc, de «făpturi senine», de stane de marmoră, din care să răsără «senina Venere din Milo»; aici este vorba despre ce paragrafele legilor și regulamentelor te *silesc* să faci, pe tine, maestru, ca și pe tine, simplu «autodidact» ori profesor colaborator al maestrului.

Venus din Milo? Primesc și comparația, pentru ca în pedagogie să refuz pe Venus din Milo, — de oare ce nu are mîni, este ciungă de amîndouă mîinile și decî nu poate *munci*!

Ce ești *silit* să faci ceas cu ceas, se poate hotări *numai* în forma seminariului liceal. Pentru ca să nu-mi repetez broșura, mă mulțămesc numai să afirm aceasta încă odată: renunțînd la o nouă argumentare «artistică».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Este o vorbă: După roadele lor, îi veți cunoaște pe dinșii. Cînd experiența se va face — și-am spus și repet, că aceasta pe mine nu mă mai interesează —, se vor compara roadele celor două tipuri de seminarii, și oamenii hotărîtori, cărora noi li supunem argumentele noastre și pe cari nici eu, nici d. Litzica nu-î vom putea convinge decît numai cu argumente, vor face ce vor crede de cuviință.

G. BOGDAN-DUICĂ.

VECINEI

Din umbra tainicei poteci
În liniștea grădinii
De cîte ori te văd că treci,
Privesc la ochi-ți mari și reci
Și mîndri, — cum sînt crini.

Tu nici nu bănuî că 'n firzii
În noapte-mî ești în minte
Și cum e 'n jurul mieii pustiū
Cum plîng și cum aș vrea să-ți scriū,
Și nu găsesc cuvinte.

Lumina gîndului senin
Cînd ți-l trimit, apune,
Și nu-l poți înțelege din
Scrisoarea care-î prea pușin
Pe lîngă ce ți-aș spune.

Norocul mieii e stins, precum
Nădejdele-mî sînt moarte;
Privesc la tine peste drum,
Văd cît de aproape-mî ești acum,
Și totuși, — ce departe!

DINU RAMURĂ.

O CARTE PENTRU COPII

(DESPRE «ILIE MARIN»

Istoria pentru tinerime a d-lui N. Petra-Petrescu).

Mă întorc cu gândul spre anii copilăriei. La umbră, supt dud, în cele d'întîiu zile ale lui Iulie, cetesc «*Rosa de Tannenburg*» și... m'aș lipsi de mîncare. În marea mea bibliotecă mai așteaptă multe: *Genoveva de Brabant*, *Emigrați la Brasilia*, *Canarul*, etc., prietene bune, blînde, în tovărășia cărora vacanța o să mi se pară un vis. Cu ele am făcut întîia călătorie în lumea nesfîrșită a sufletului omenesc; ele mi-au furat din ochi cele mai senine și mai nevinovate lacrimi. Ce eroi cu frica lui Dumnezeu în inimă, ce martiri răbdători de chinuri, cu zîmbetul pe buze, încrezători în atotputernicia Providenței! Lume ideală, pe care așteptam cu drag s'o cunosc odată de aproape, și pe care și astăzi par'că o caut în zadar.

Am rămas cu dorul acesta nevindecat. Numai așa îmi dau seama, pentru ce și acum sărmanele mele vederi—obosite și încercate de atîtea scrieri filosofice, științifice, morale și literare,—tot se mai împăinjenesc de lacrimi cînd întîmplarea le oprește pe unele povestiri frumoase destinate copiilor. Plîng și azi cetînd unele scrieri ale lui De Amicis, pe *Cuore* de pildă; în mintea mea se răscolește de sigur părerea de rău după un vis neîmplinit, amestecată cu dorul de o lume ideală, așa cum ar trebui să fie, și pe care o înnăbușesc patimile lumii, acesteia din care facem parte.

Așa e și cu *Ilie Marin*, povestea scriitorului ardelean N. Petra-Petrescu).

D. Petrescu e de de mult cunoscut și bine apreciat, cu deosebire în Transilvania, pentru valoroasele sale scrieri financiare și literare. D-sa e actualmente director al unei bănci filiale a *Albinei*, în Fofeldea din Ardeal. Probabil acestui fel de ocupație i se datorește faptul că, alături de o mulțime de scrieri literare, precum *Povestiri*, *În munți* (scenă dramatică), *Satul cu comorile* (nuvelă localisată), *Mandrin*, *Nepotul ca unchiu* (comedie după Schiller), vedem printre publicațiile d-sale și unele cu caracter financiar, precum: *Compas românesc* (anuar financiar), *Studiu de economie națională* (despre efecte, bănci, etc.) și altele.

Ilie Marin — istorioară pentru tinerime—e cea mai nouă și e publicată în editura institutului tipografic «*Minerva*» din București. Subiectul e luat din nemțește, dar dezvoltarea lui e exclusiv originală și constituie un adevărat merit pentru autor, care ni se arată ca un adinc

cunoscător al sufletului omenesc, pe care știe să-l fure și să-l miște în cetitor cu multă măiestrie.

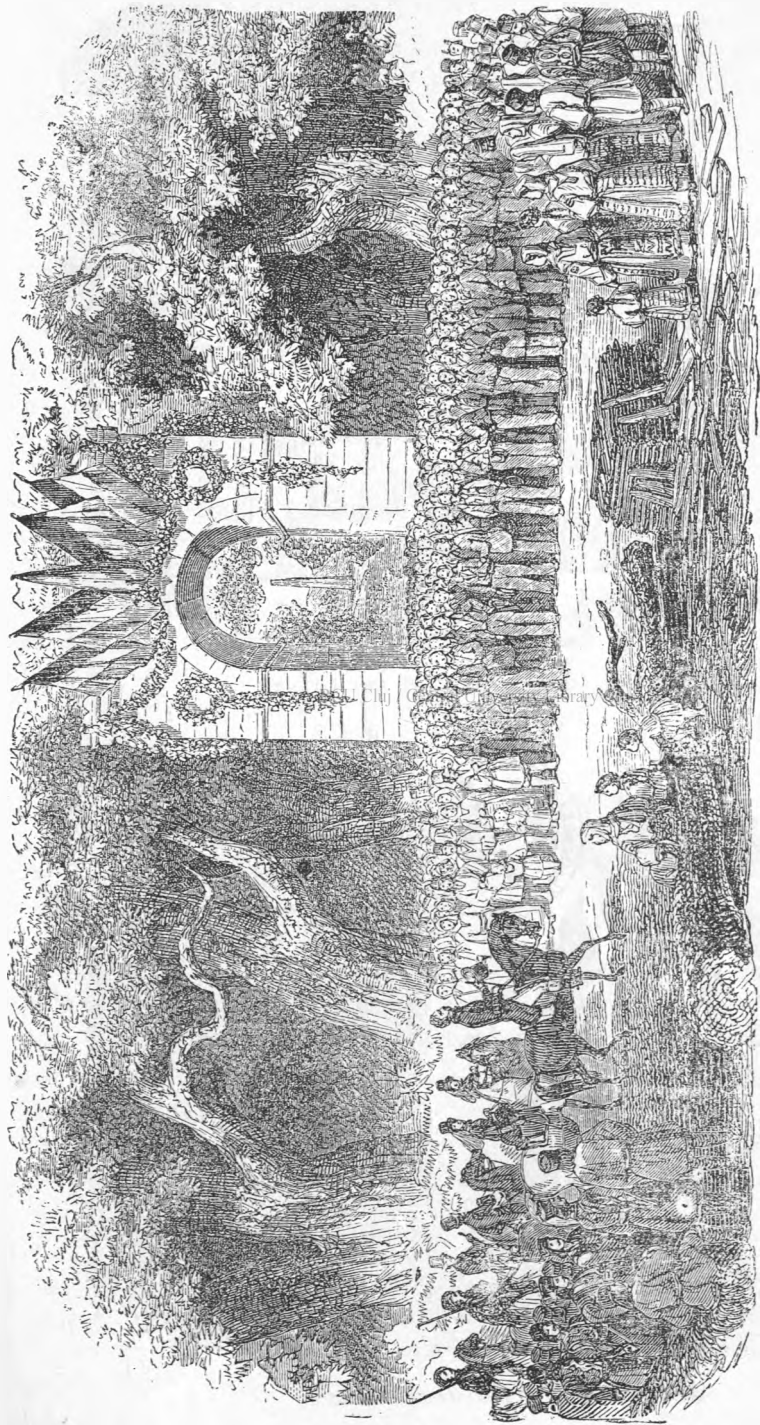
Și acest subiect e așa de simplu, încit la urmă te întrebă — nițel înciudat — pentru ce, prin ce farmec, te-ai văzut silit în atâtea rînduri să închizi pagina pentru ca să-ți stăpînești emoția.

Iată-l, pe scurt:

Ilie Marin, copil sărac, orfan, e luat de milă de un om sărman la rîndul lui, maisterul Neagu. Acesta îl pune la muncă și găsește copilului un loc de lucrat în grădina unui negustor bogat, domnul Părăianu. Într'o zi, prin Augnst, fetița lui Părăianu, anume Ursula, scăpînd de supt ochii guvernantei, se duce la basinal din grădină și, vrînd să-și scalde păpușa, cade în apă. Ilie e singurul care o vede, și o scapă de la moarte; nu însă fără jertfă, căci, rămînînd în hainele muiate de apă, se îmbolnăvește grav. Atunci, Părăianu și femeia, sa, amîndoi oameni de ispravă, dîndu-și seama de serviciul ce li făcuse, îl ieau în vila lor, spre a-l îngriji. Însănătoșindu-se, ei nu-l lăsară să plece și-l adoptară. Tratat la fel cu ceilalți copii, Ilie răsplăti cu prisos pe binefăcătorii săi, print'r'o muncă și cinste care li măria încrederea din zi în zi. În mijlocul acestei fericiri, se ivește însă un nor. Părăianu avea un băiat, Gavril, care cheltuia bani și juca cărți.

De teamă să nu afle tatăl său, el se împrumuta pe ascuns de la Ilie care acum, fiind contabil în biuroul lui Părăianu, își dase mai mult de jumătate leafa pe un an, lui Gavrilă, fără să spuie nimănuî. Iar, cînd într'o zi încercă să refuze și să-i facă și puțină morală, Gavril plecă furios și amenințător. Într'adevăr, prin intrigile acestuia, dragostea și încrederea familiei Părăianu în Ilie scăzuse. Lucrurile se deteră pe față atunci cînd Gavril fu prins de Ilie într'o noapte la casa de bani a lui Părăianu, vrînd să fure pe tatăl său. Fiindcă mai erau și alți martori, Gavril fugi de rușine în America.

În lipsa lui, Părăianu, care descoperia din zi în zi calități nouă în tînărul contabil, făcu pe Ilie asociatul său, acordîndu-i toată încrederea. În urma stăruințelor soției lui Părăianu, Ilie plecă în America în căutarea lui Gavril. Într'adevăr, după îndelungă căutare îl găsi la San-Francisco, într'o noapte, în împrejurarea următoare: Gavril, căruia afacerile îi mergeau tot mai rău în Statele-Unite, ajunse la cea din urmă treaptă a decadenței: beția și furtul. Întîmplarea făcu ca întîia victimă pe care se hotărî s'o atace, să fie Ilie, pe care îl rani cu un pumnal. Ilie scăpă cu viață și, însănătoșindu-se, duse în Europa și redete familiei pe fiul rătăcit. Gavril, care nu era din fire stricat, ci mai mult o victimă a unor prietenî răi, se îndreptă și luă conducerea unei sucursale întemeiată de tatăl său în America. Ilie se căsători

SERBARE A LUCRĂTORILOR ÎNTR'Ō PĂDURE MUNTEANĂ (c. 1830) (după Doussault).

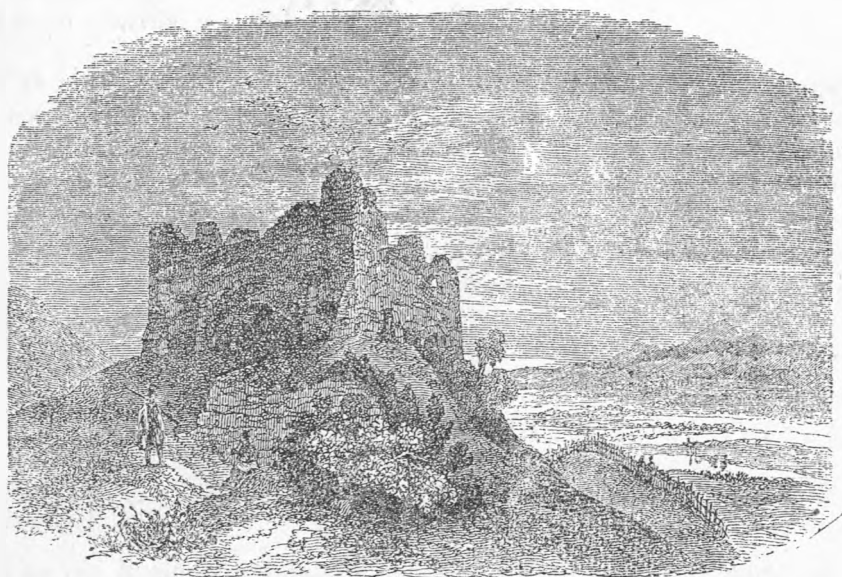
BCU Cluj / Central University Library Cluj

STRADĂ DIN BUCUREȘTI (după Doussault).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CETATEA NEAMȚULUI (după Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cu Ursula. El nu pomeni nimănuî, nici chiar soției sale, nimic despre atentatul lui Gavril. Întîrzierea în America o ascunsese supt pretextul unui accident.

Povestirea e dezvoltată cu meșteșug. Legătura dintre fapte se face în chip așa de firesc, în cît te pierzi în rîndurile autorului ca un copil în gura unui unchiaș sfătos pe care l-ai asculta, de-ar fi să-ți înșire chiar noaptea întregă. Nici-un amănunt nu e scăpat din vedere. Autorul a desfăcut sufletul omenesc în cele mai mici cute și le-a dat la iveală numai pe cele sănătoase. Oamenii printre cari ne plimbă cu mintea sînt, așa de cum se cade, întreaga povestire cerne atîta bunătate, încît, chiar atunci cînd ni aduce aminte o faptă rea, sau un om rău, vedem că avem a face cu o răutate trecătoare; nu ne revoltăm. Gavril — geniul rău al povestirii — e el însuși un efect al unei întovărășiri nenorocite și al unor triste împrejurări. Cînd lovește cu pumnalul pe Ilie, el n'o face cu gîndul de a ucide, ci pentru ca să se apere, bănuind că Ilie — pe care nu-l cunoștea pe întunec — ar vrea să-l atace.

De altfel, această întîlnire în toiul nopții, într'o stradă lăturalnică din San-Francisco, între Gavril și Ilie, e singura coincidență mai bătătoare la ochi din toată istorioara. Dar și aceasta ni place, nu e stridentă, nu ne supără, pentru că autorul a știut să ne pregătească de mai nainte, să dorim, să așteptăm cu nerăbdare îndreptarea într'un fel a lui Gavrilă.

S'ar putea obiecta autorului unele construcții de frase ardelenești, precum și cîteva provincialisme. Dar e atîta notă originală în felul de a spune și atîta sinceritate, că pînă și acest mic cusur al stilului devine un farmec mai mult, cu ajutorul căruia povestirea despre Ilie Marin se prinde și mai puternic de sufletul nostru.

În avîntul pe care îl ia în timpul din urmă literatura românească, istorioare ca *Ilie Marin* sînt semințe sănătoase, rodnice, care aduc folos, oricît ar veni de multe.

I. A. BASARABESCU.

CUGETĂRI

Poți să fii și prietenește dușman cuiva, și poți să-î fii și dușmănește prieten.

*

E un om frumos, trupește sau sufletește, cel ce pare făcut dintr'o singură bucată. Și o operă de artă tot așa!

X.

ROMANȚĂ

Ușor se desprinde din noapte
 Făptura-ți, copilă — și pare
 Venită să dăruiască lumii
 A viselor albă ntrupare.

Copacii din preajma ferestrii
 Tăcut-au din murmur de-odată;
 Iar florile 'n straturi și 'nnalță
 Spre tine mireazma lor toată.

Răsfiră și luna podoaba-î
 De aur — din bolta senină,
 Șașa de cu drag ca pe-o soră
 Te 'nvăluie 'n straii de lumină.

Tu cauți într'una spre cerul
 Ce-și tremură mîndrele stele,
 De parcă le 'ntrebi de-o poveste
 Știută de tine și ele.

De ce 'nfiorate zvîcnesc
 Pleoapele ochilor oare,
 Copilă? — și spune-mi de ce
 Ți-s buzele tremurătoare?

Te mistuie dorul cu focu-î?
 Privirile-ți par de jăratec,
 Și pieptul tău crește și geme
 Ca glasul furtunii sălbatec...

Ca lebăda 'n mersu-î pe lacuri,
 Ușoară în unblet, acum
 Te-afunzi în grădina tăcută;
 Dar unde ți-e tainicul drum?

Pierdută te-aș crede 'n desișul
 Grădinii bătute de lună,
 De n-ar fi s'aud, de departe,
 Săruturi ce 'n noapte răsună...

E. CIUCHI.

ONOAREA OFIȚERULUI ROMÎN

(Urmare)¹.

Am arătat cum onoarea este privită ca o comoară neprețuită; cum ea reprezintă în lume un mobil puternic al cuvintelor și al faptelor; și că ea este și un factor moral din cele mai însemnate.

Chestiunea onoarei trebuie să aibă prin urmare și un loc de căpetenie în educațiunea noastră, mai cu seamă în educațiunea militară; într'adevăr armata, școlile ei, regimentele, corpurile ofițerești formează comunități restrînse, care primesc o anumită direcție a ideilor și sentimentelor prin felul cum se înțelege moralitatea de către membrii lor.

Dacă înțelesul onoarei este la toți același, dacă domnește în oștire în privința onoarei unitate de idei, atunci credința, camaraderia, disciplina, curajul, datoria de a fi pururea gata pentru război, vor avea o basă solidă; în cazul contrariu, credința ostășească se va preschimba în servilitate sau în șovinism, camaraderia în cumătrie, disciplina în robie și

¹ V. n-le 13 și 16 din acest an.

slugărnicie, curajul în fanfaronadă și aroganță, pregătirea pentru război în paradă și reclamă.

Din unitatea de idei și de sentimente, izvorăște între ofițeri convingerea că nu poate să fie indiferent unui camarad apreciația celui alt; iar, fiindcă onoarea exterioară la un ostaș trebuie să coincidă cu cea interioară, ofițerul nu poate suferi ca onoarea sa să fie pusă la îndoială, sau atacată. Punctul de onoare este deci la un militar mai rigid, mai sever decât la un civil. Acest principiu se și recunoaște de toată lumea, însă negreșit numai atîta timp cît un corp ofițeresc se ține la un nivel destul de înalt, printr'o selecțiune îngrijită și o educație energică.

Selecțiunea îngrijită stă în mîna conducătorilor armatei.

Rămîne să ne întrebăm, ce rol joacă educația în dezvoltarea sentimentului de onoare în oștire?

Scopul principal al educației în genere, este de a învăța pe elev a deosebi între bine și rău, drept și nedrept, frumos și urît și a dezvolta rațiunea și prin urmare caracterul în această direcție. Pe această basă ne vom pune deci dacă voim să dezvoltăm în tinereea militară o noțiune sănătoasă a onoarei.

Scopul educației ostașului său viitorului ofițer nu poate fi, prin urmare, a învăța mai înainte de toate noțiunea onoarei exterioare, cu codul ei schimbător, neclar și discutabil: trebuie ca mai întâiu tinerii militari să fie puși în măsură de a-și cunoaște datorii și de a judeca clar și drept.

Principiul pare simplu; apare ca unul din acele adevăruri pe care le numesc Francesii «din ale domnului de La Palisse». În realitate însă, se poate observa zilnic și pretutindenea că educația n'a dezvoltat facultățile cerute.

De aceia ne vom întreba: care sînt regulile practice pe care trebuie să le observe instructorii și educatorii militari în această privință?

Să intrăm în tainicele curți și săli ale căsărmilor și școlilor noastre militare.

Precum credem, lucrul de căpetenie este a dezvolta în tinerii flăcăi, deveniți ostași, facultatea de a se judeca și de a se controla pe sine înșii: nesimțitorul trebuie deșteptat, vanitosul, pasionatul trebuie chemați la rînduială și potoliți. Numai prin teorii și sfaturi, prin cuvîntări și conferinți nu putem atinge scopul dorit. Realitatea ni-a dovedit că prin cursuri de *Disciplină* și *Morală* (nu voim să cercetăm logica acestui titlu) sau de *Morală Militară* (!?) sau de *Psihologie*, nu ajungem la el. Mai cu samă frasele pompoase și teatrale nu folosesc în privința aceasta la nimic. Într'adevăr nu ne putem lipsi de mijlocul poveștelor și explicațiilor, și ele trebuie, de sigur, date cu căldură de inimă și cuvinte convingătoare. Teoriile asupra *Datoriilor Ostașului* la căsărmî, prelegerile asupra *Datoriilor, Calităților și Educației Ofițerilor* la școlile militare sînt fără îndoială absolut necesare; făcute cu pricepere și claritate, ele pot avea

o bună influență; și rîndurile de față nu s'au scris cu credința că ele n'ar fi de nici-o utilitate. Însă un lucru este: predica, povețele morale nu aduc folos decît acelor care sînt în stare a le pricepe cu mintea și a le simți cu inima.

Deci, mintea și sentimentele trebuie formate înaintea de a se rosti formule și frase moralisătoare.

Mintea, judecata, rațiunea nu se dezvoltă, precum cred unii, prin multă învățatură.

Dar ele se pot dezvolta, precum ni adevăresc toți ofițerii cari exercitează funcțiunea lor cu dragoste, cu prilejul oricărui serviciu, dacă procedăm în mod sistematic și nu-l lăsăm numai pe mîna subalternilor; iar sentimentul onoarei se naște și el numai dacă procedăm în mod metodic și treptat.

Mi se pare că, înaintea de a vorbi tinerilor noștri ostași de onoare, ar trebui să ne asigurăm că ei posedă sentimentul rușinii. Să lăsăm în primele zile ale educației ostășești cu totul la o parte frazele tipice asupra onoarei. Să procedăm mai încet: să cultivăm mai întăiu în inferiorii noștri iubirea faptei bune și cuviincioase și dezgustul faptei urite, vorbelor nepotrivite, acțiunilor ordinare și ridicole; să înlăturăm tot de odată din cercul nostru de activitate tot ceia ce ar vătămă bunul simț și cuviința, tot ce ar deprinde mintea, inima, ochiul și urechea elevului cu necuviința și imoralitatea; căci deprinderea și exemplul fac mult.

În această privință, este de mare însemnătate ca ofițerii să supravegheze de-aproape și cu stăruință încăpăținată pe acele elemente pe care un cunoscut profesor universitar le-a caracterizat cu cuvintele energice: «aspri la casarmă, dulci la mahală».

Mai mult decît cuvintele rostite d'înaintea frontului, sau de pe înălțimea catedrei, folosește observarea nenumăratelor regule pedagogice a căror înșirare și motivare ar depăși limitele acestei expunerii. Numai pentru a exemplifica cele zise mai sus, vom observa că trebuie să păzim pe recruții mai buni de contactul cu soldații vechi mai stricați (sălile de arest!); că o selecțiune scrupuloasă trebuie să ferească în școlile militare pe elevii cei buni de contactul vătămător al elementelor rele; că prin chipul cum îngrijim pe soldații noștri, cum îi îmbrăcăm și cum ne purtăm față de dînșii, trebuie să-i transformăm în indivizi *cari se simțesc*, adică cari nu sînt nesimțitori față de judecata superiorului.

A vorbi de cultivarea — sau, precum se zice, conform tradiției, de «infiltrarea» — sentimentului de onoare, fără a proceda în modul mai sus descris, este decî o frasă goală, o paradă de vorbe.

Urmînd însă cu răbdare o acțiune educativă sistematică, se poate crea după un timp într'o școală, într'o unitate ostășească, un curent de opinie cinstit, în contra căruia cel slab nu se va mai împotrivi: căci rațiunea sa îl va sfătui în sensul că este mai bine a ceda.

Teama de rușine este decî un puternic element educativ în armată ca și aiurea.

Exprimîndu-ne în mod paradoxal, putem zice că această teamă se impune unui ostaș și unui om de onoare; pe cînd curajul faptelor nerușinate, cinismul, ar transforma oștirea într'un instrument de corupțiune.

Există o legătură intimă între onoare și camaraderie; într'adevăr, instinctul onoarei se poate deștepta și dezvolta mai puternic în unitățile armatei decît aiurea, fiindcă ele trăiesc într'o mai strînsă intimitate; dar numai atunci acest instinct este curat cînd noțiunea camaraderiei este și ea nefalsificată. Între bărbați drepți, tovarăși de muncă cinstiți, se naște de la sine un înțeles sănătos al onoarei; în asemenea condiții, adevărat în mijlocul unui curent bun, educatorul — în armată, superiorul — nici nu are nevoie de a încărca capul inferiorilor cu definițiuni și cu noțiunea unei onoare exterioare și convenționale.

Din contra, în mijlocul unei solidarități egoiste, unei tovarășii suspecte, într'o clică ambițioasă, nu poate izvorî decît o concepție bolnăvicioasă a onoarei.

De aceia onoarea camarazilor, în sensul ideal al cuvîntului, spiritul de corp său de armă bine înțeles cere osîndirea și eliminarea fără milă a celui neonorabil, fie poziția sa personală cît de grea. Căci nu poate fi camaraderie întru necinste!

Această înțelegere energică a adevăratei camaraderii pare prea aspră celor slabi de înger. Însă în oștire trebuie să domnească un spirit de tărie și bărbăție.

Sîntem pentru o apropiată înțelegere între lumea militară și cea civilă și în contra unui separatism nemotivat între concetățenii uneia și celeiași țeri. Totuși trebuie să mărturisim că în privința onoarei oșterimea are să se deosebească de societatea civilă printr'o înțelegere mai rigidă, în aparență mai nemiloasă, a acestei noțiuni. Într'adevăr, valoarea unui corp oșteresc se poate măsura după energia pe care el este în stare să o arate, desfășcîndu-se de camarazii nedemni. Această selecțiune are pentru unii caracterul neomeniei; ei uită însă că oștirea nu este un spital de invalizi morali, ci din contra o școală a națiunii. Pericolul cel mai mare pentru dezvoltarea unei armate, este obiceiul de a trece cu buretele, de a ierta, dintr'o pornire bolnăvicioasă de camaraderie sentimentală, sau din umanitarism, fie rău înțeles, fie rău intenționat. Atunci instinctul onoarei adevărate slăbește și dispare.

(Va urmă.)

CĂPITANUL AL. D. STURDZA.

SALCÎMUL

*Era așa de 'malt salcîmul
Și înflorise-așa frumos!
Întreg văzduhul împrejuru-î
Îmbălsămase de miros.*

*La umbra lui, iubit tovarăș,
Cetiam, visam adese ori,
Și, cînd sufla o boare dulce,
Ningeau asupra-mi albe flori.*

*Aseară l-a tăiat stăpînul,
Un biet țeran. Cînd îl lovia,
Părea că-și înfigea toporul
În inima, în carnea mea.*

*Voinic și încărcat de floare
Cum stă acuma jos, trîntit,
S'ar zice-un om' în floarea vieții,
De moarte, din senin, trăsmit.*

*Mă doare 'n suflet ca de-un frate,
Și-l plîng... Plîng lipsa-î de noroc...
Stăpînul, mulțămîit, îmi zice:
«O lună am ce pune 'n foc»....*

ANA CODREANU.

BCU-ALIMAN VOINICUL

— POVESTE —
(Urmare)¹.

Porniră olăcarii spre Aliman Voinicul să-î ducă vestea împărătească; dacă ajunseră la dînsul, îi spuseră că-l pofteste împăratul la curte: el li zise să se ducă înnainte, că vine singur.

Aliman Voinicul se îmbracă în haine de sărbătoare, își găti și calul, apoi încălecă și purcese la împărat, să vadă care-î voința împăratului de-l chiamă așa grabnic, — adecă o știa el, dar se făcea niznai!

Cum îl văzu copila, îl și cunoscu, că n'o mai putu stăpîni nimeni, ci ea se aruncă din pridvor la pieptul lui, cum s'abate o pasere din zbor către pămînt, plîngînd de bucurie, că doar milă de silă și dragoste de zor, nu se poate.

Acuma împăratul era bine încredințat că feciorul acesta străin omorise balaurul, dar tot îi trebuia să aibă vre-un semn, că țiganul avea, și de aceia se 'nșepenia el așa strașnic în cele șapte perne și minca jăratec cu gura că el a răpus balaurul de zile, iar nu veneticul care a sosit.

Da' tocmai cînd se rățoia țiganul mai cu draci, Aliman Voinicul trase năframa din briu și zise să caute capetele în gură, să vadă dacă limbile-s cu virfuri aū ba.

¹ V. n-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rele 2, 4, 7, 8, 17 și 19.

Împăratul porunci și, dacă căutară, găsiră limbile fără virfurî.

— Unde-s virfurile de la limbî, liftă spurcată și fără rușine! zise Aliman Voinicul, și țiganul nu răspunse nici-un cuvînt; nici nu mai putea, că i se încleștase fălcile și, pe cit era negru și arămiu la față, se întunecă și mai mult.

Aliman Făt-Frumos începu a scoate virfurile unul cite unul; și, cum scotea cite unul, săria cit colo cite-o pernă de supt țigan, iar, cînd scoase pe cel din urmă, se răsturnă și divanul țiganului, de rămase numai pe scîndura goală, că doar unde se înălțase, nu era de nasul lui și de aceia nici nu l-a răbdat Dumnezeu să stea acolo.

Și-l pedepsiră pe țigan așa: să fie rupt în patru bucăți de patru cămile, ca să ieie și alții învățătură, nu care cumva să-i ispitească diavolul a se lăuda cu vrednicia altora.

* * *

La de-acum să te ații, măi tătucă, la nuntă! Că, de unde începutul fusese așa de nouros și mohorit, acuma răsărise soarele bucuriei și-al nădejdei, că nu se mai pomenia nici umbră de supărare pe fața cuiva; așa li'nveselise inima la toți întîmplarea lui Dumnezeu.

Împăratul nu poftise pe nimeni la nuntă, că-i era rușine cu ginerele său cel balaoacheș: unde-i stecliaū numai dinții și ochii în cap, încolo era otova: cum părul, cum fața.

Acuma însă împînzi grabnic ștafete și răvășele, la toate împărățiile și crăiile de pe fața pămîntului; că începură a curge la rădvane și butci, cu domni și domnițe și voevozi din toată lumea.

Iar voinicii veniau călări pe armăsari cu cozile pân'n pămînt, căci calul îi fratele voinicului, și, pe acele vremuri crunte și primejdiioase, avea mare nădejde voinicul într'un frate care să nu-l viclenească nici-odată.

Un ostenitor, trimes de împărat, cu năframă aninată la urechea calului, li ieși innainte cale de-un ceas, și-i cinsti pe toți dintr'o ploscă, că așa era datina la cei bătrîni. Luaū toți cu dragă inină și hiritisiaū, să trăiască mirii măcar atîția ani cite fire de năsip cuprinde marea, ori cită frunză aține calea vîntului pe pămînt.

Colăcăria o zise feciorul unui împărat megieș, la scara palatului, călare pe-un șoimulean roib, și lîngă dînsul erau alți feciori de împărați, cu mirele în frunte, cu toții călări.

Nuamî în ceardac sta mireasa, gătită cu o rochie albă ca pana de lebădă, țesută în tort de in și de mătăsă, iar la mînecuțe avea... așa... un fel de zorzoane, — Dumnezeu știe cum li mai spune, da' își lua ochii atît de minunate și împodobite cu flori erau.

Ea se găsia acolo cu părinții și rudele ei, ascultînd cu multă dragoste întrebarea flăcăului.

Și. să nu ni fie vorba mincinoasă, dar mai că i-ar fi venit copilei să răspundă că dînsa-i zîna cea măiastră, pe care o caută colăcarul pentru

feciorul de împărat; dar nu se cuvenia, măi fraților, și de aceia îi rîdea inima de bucurie numai, iar peste guriță și-a pus palma, ca nu cumva să scape vre-o vorbă nesocotită.

Așa nuntă ca aceia, să mă credeți, oameni buni, n'o mai fi fost, nici n'are să mai fie, că era lume cită frunză și iarbă, de ședeau ca degetele, de n'aveai loc pe unde să te strecuri. C'a purces nunta de Sîmbătă și-a ținut o săptămînă încheiată; și jucau amarnic: în casă, domni și împărații, iar afară norodul chiuia și el și o aducea la soroc de zvînta pămîntul, că dacă n'a fi, drăguliță Doamne, veselie la o nuntă împărătească, apoi unde vrei să fie? Iar, cînd se mai trecea cu păhărelul vre-un tînăr voevod ori vre-un crăișor, — știu d-ta cum îi stă mai bine romînului, — unde nu se pogora jos în curte și juca între două copile, de-ți era mai mare dragul să-l privești.

Cit despre băutură, era pe toate cărările și la toate răsîntiile, că de mîncare nici nu mai grăiesc, vorba ceia: «mîncarea e fudulie, băutura-i temelia».

Duminecă, așa după amiază, ieși nunta să se ducă la cununie. Cînd să iasă pe poartă, un domnișor tinerel fără mustață, ce-i veni lui, că scoase din brîu o păreche de pistoale și slobozi în sus două focuri; și toți feciorii începură să-și joace armăsarii, să pocnească din pistoale, și chiuiău de tremura văzduhul, nu altă ceva!

Mireasa se așeză într'un rădvan, iar mirele călăria pe șoimul lui, în urma rădvanului; — da' parcă el mai avea drum! Că, acum săria peste rădvan într'o parte și'n alta, acum se pleca de-și lua mireasa, mai zbură ce mai zbură cu dînsa, o săruta și-o așeza iar în rădvan, că se uita lumea la dînsul ca la o minune dumnezeiască.

Iar de nunți aū avut: pe Împăratul Roșu, cu soția sa, ce stăpîniau Răsăritul tot și jumătate din Miazănoapte.

De la biserică porni din nou nunta în spre casă, și era atît de multă lume, că mirii ajunsese la palat, iar coada nu pășise încă din ograda bisericii. Dacă'au ajuns acasă, o luară pe jocuri și veselii din nou, că doar odată se însoară omul în viață.

Seara, la masa cea mare, ziceau lăutarii cîntări bătrînești, duioase de te seca la inimă, cum is cîntările țerii noastre, că la toți mesenii li veniaū lacrămă cu ghiotura și stăteau posomorîți ca vremea cea urită: de unde n'o schimbaū scripcarii dracului pe vre-un brîușor mai săltăreț, că uitaū de lacrămă și de tot, numai ce săltaū boerii în jelturi și chiuiaū, întrecîndu-se care mai de care să spuie la brașoave și ghidușii.

Și dărui nunul mirelui: un rînd de straiie cusute în fir de aur și-un buzdugan de oțel; iar nuna dărui miresii: o rochie cu soarele'n piept și cu luna'n spate.

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIVAN.

C R O N I C Ă

Încă un istoric: d. G. Becescu-Silvan, poetul și ciudatul nuvelist, va scrie istoria Ploieștilor, din însărcinarea Consiliului comunal de acolo. Consiliul comunal ale României: nu pregețați, creați pe întrecutele istorici patriei voastre!

*

Cetesc undeva această știre: Vasile Alecsandri dorise să se facă o bisericuță de piatră la Mircești, leagăn al poeziei sale și loc de odihnă al poetului. Văduva lui gătise toată piatra, păstrînd-o cu sfințenie până va putea începe lucrul. Dar ea avea o datorie către un d. «Greficus», al cărui nume sună mai mult nemțește decît evreiește. Acel domn, în nerăbdarea de a fi plătit, a dus piatra la Roman și o va vinde, sau a vîndut-o chiar.

Măria Ta Regină a României și soră în poezie a lui Vasile Alecsandri, vor cădea aceste rînduri triste supt ochii Tăi?

*

În *Răvașul*, IV, n-rele 18-9, citeva rînduri călduroase cu prilejul sfințirii catedralei de la Sibiiu. Așa se cuvine, precum s'ar fi convenit ca păr. Dăianu, redactorul «Răvașului», să fi fost unul din invitații la serbări, nu ca redactor, ci ca protopop român, — unit sau neunit n'are a face decît pentru conștiința fiecăruia și pentru tradițiile administrației bisericești a Romînilor de dincolo.

*

D. Silvestru Moldovan, ziaristul și autorul de descrieri de călătorii din Sibiiu, a scos o foaie de serbătoare, «Catedrala». Din ea nu lipsește nici chipul meșterului străin care a făcut biserica. S'a uitat însă, cine știe cum, Mitropolitul Miron și, iarăși, tot nu știu cum, s'a uitat și un oarecare Octavian Smigelschi pe care atîția îl cred un pictor mare, tocmai pentru că a zugrăvit cum a zugrăvit în catedrala din Sibiiu.

*

Primum «Londra» de d. Mihăescu-Nigrim. Fiind o carte foarte bună și folositoare, cum avem numai puține, va fi vorba de dînsa pe larg, într'un n-r viitor.

*

În ultimul n-r din «Revista noastră», versuri de colaboratoarele obișnuite, foarte interesante note de viață orientală, datate 1899, Bitolia, de d-na Laura Vampa, notițe critice de d. I. Gorun.

*

În ziarul «Romînul de la Pind» din 7 Maiu, duioase rînduri frumoase despre uciderea la Grebena a unui număr de Romîni pașnici de către bandele grecești.

*

În *Albina*, n-1 de 10 Maiu. o avîntată cîntare a lui G. Coşbuc, «Patruzeci de ani». Ce fără rost e însă «Rugăciunea unui preot» (cuvîntare bisericască în versuri pentru ziua de 10 Maiu 1906)! Gîndul poate fi bun, dar e o formă aşa de banală... La urmă, altă ciudăţenie: fisicianului Curie i se face un necrolog între dunguţe negre!

*

Mai ales bogată în statistice e conferinţa d-lui L. Moldovan: «Din nevoile populaţiei noastre rurale», apărută la Brăila.

*

Dacă d. Eugen Lovinescu, profesor de limba latină, s'a grăbit făcîndu-se critic literar, s'a grăbit şi mai mult scriînd «drama» *De peste prag*, pe care o primim acum. D. Lovinescu habar n'are ce e viaţa, cu durerile şi bucuriile ei şi, din cetirile sale, crede că poate da o dramă în care fireşte totul e fals, scandalos şi ridicul de fals; figurile, situaţiile¹, limba (în care aflăm: «*continenţă* de linişte» pentru «*atitudine* de linişte») Piesa culminează printr'o sofisticărie în care o mamă explică fiului ei cum a păcătuit pentru a-î da o soră. Cînd, mine, d. Lovinescu va tipări o poemă, care n'ar fi didactică, voi avea, de sigur, prilejul de a spune din nou ceia ce am spus despre cele d'întăiu două volume ale d-sale: că se amestecă unde nu se pricepe şi n'are măcar răbdare să aştepte vrîsta cînd chiar oamenii de talent (ajung abia a se pricepe în asemenea lucruri.

N. IORGA.

¹ Iată cum un fiu află că tată-său s'a împuşcat (pp. 17-8):

Luca (cu un aer foarte oboşit). Am venit, şi bine v'am găsit. *Ana* (îl sărută). Bine ai venit! Bine ai venit!... *Luca* Bucuros că te văd, mamă. *Lolota*. Pe mine nu m'a sărutat. Eă sînt supărată. *Luca*. Vino să te sărut! *Lolota*. Acum, nu. *Luca*. Eşti tot o fată cu haz. *Lolota*. Şi cu trandafiri în obraz, ca o fată de împărat. *Luca*. Îţi mai aduci aminte? *Lolota*. Nu (întoarce spatele). Am uitat. *Luca*. (către Ana şi Maria) Şi voi ce mai faceţi? Pe tine, Marie, te felicit din inimă. Toate fericirile! *Maria*. Îţi mulţumesc. *Ana*. Să te mai sărut odată, Lulucă (îl sărută). *Maria*. Eşti oboşit, Luca? *Luca*. Sînt. E drumul lung, şi am întîrziat (se mişcă puţin prin odaie, şi rămîne deodată pe loc). Dar asta ce e? *Ana* (cu jumătate de glas). Ce? *Luca*. Voi sînteţi în doliu... *Maria*. Da, Luca, sîntem în doliu. *Luca*. Pentru ce? *Lolota* (izbucnind în lacrimi). Nu mai întreba, Luca. *Luca*. Pentru ce să nu întreb? Ce înseamnă tăcerea asta? *Ana*. Luca! nu mai întreba! *Lolota* (plînge). De ce mai întreb? *Luca*. S'a întîmplat ceva? (o tăcere). *Maria*. S'a întîmplat. Tatei. *Luca*. Tatei? *Maria*. Da (simplu). A murit... *Luca*. Cum a murit? (cîteva secunde cu mîna la cap; cu o voce stinsă). A murit tata! *Ana* (înconjurîndu-î gîtul). Bietul Lulucă! *Luca* (desfăcîndu-se încet) Cînd? cum? Nu înţeleg nimic. *Maria*. A trecut o lună (Luca face un semn de nemulţămire) Nu te supăra. Nu ţi-am scris. De, nu ţi-am scris pentru că aveam motivele noastre! *Luca*. Ce motive? *Maria*. Te-ar fi impresionat prea tare. Ştiam noi cum eşti tu». Etc.